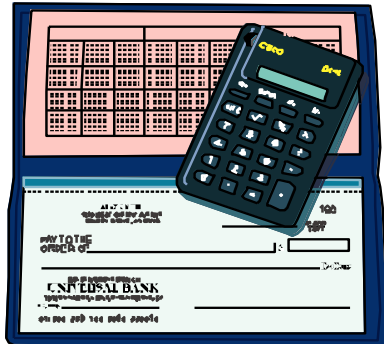

فصل بیست و دوم :

حسابهای استانی

هدف از تهیه و تدوین حساب های ملی، محاسبه مهم ترین متغیرهای جریان های اقتصادی نظیر تولید، مصرف، تشکیل سرمایه، صادرات و واردات و درآمد، در یک دوره زمانی معین و اندازه گیری مهم ترین متغیرهای اقتصادی موجودی منابع، نظیر ثروت، دارایی و بدهی، در مقطعی از زمان است که از طریق آنها می توان وضعیت اقتصادی کشور را در آن دوره یا مقطع زمانی به تصویر کشید. تهیه و تدوین آمار حساب های ملی در کشورهای مختلف، بر اساس چارچوب سیستم حساب های ملی پیشنهاد شده توسط سازمان ملل متحد انجام می شود.

سیستم مذکور برای اولین بار در سال ۱۹۵۳ به صورت مجموعه ای فرموله شده تحت عنوان "سیستم حساب های ملی" یا "SNA" منتشر شده است. آخرین تجدید نظر در SNA، در سال ۱۹۹۳ صورت گرفت که توسط پنج نهاد بین المللی متشکل از سازمان ملل، صندوق بین المللی پول، بانک جهانی، سازمان همکاری های اقتصادی و توسعه و کمیسیون جامعه

اروپایی، به تصویب رسید. تهیه حساب های ملی، بعد از جنگ جهانی دوم به صورت موردی و بر اساس نیازهای خاص در ایران شروع شد، از جمله در سال های ۱۳۳۷ و ۱۳۳۸ به ترتیب "تولید ناخالص داخلی ایران برای سال ۱۳۳۴" و "تولید ملی ایران برای سال ۱۳۳۶"، توسط کارشناسان خارجی برآورد شد. سپس سازمان برنامه و بودجه، درآمد ملی کشور را برای دوره زمانی ۱۳۳۷ تا ۱۳۴۰ به تفصیل برای بخش های مختلف اقتصادی برآورد و منتشر نمود. بانک ملی نیز برآورد مقدماتی دیگری را برای سال ۱۳۳۸ به انجام رساند. با تأسیس بانک مرکزی ایران در سال ۱۳۳۹، به دلیل فقدان یک سازمان رسمی آمار، تهیه حساب های ملی به عهده این بانک گذاشته شد و پس از آن بر اساس قانون بهمن ماه ۱۳۵۳، این وظیفه رسماً به مرکز آمار ایران محول شد.

محاسبه ارزش افزوده بخش های اقتصادی، در سال های قبل از پیروزی انقلاب اسلامی و محاسبه محصول ناخالص داخلی از روش هزینه، از سال ۱۳۶۱ و نیز تهیه جداول داده ستانده اقتصاد ایران برای سال های ۱۳۵۲، ۱۳۶۵ و ۱۳۷۰، از

۱- اختلاف بعضی از ارقام در سطح منطقه ای با ارقام در سطح ملی، همان طور که در کشورهای دیگر نیز مرسوم می باشد، ناشی از آن است که اطلاعات حساب های ملی مربوط به یکسال مالی به دلیل نهایبی نبودن بعضی اطلاعات، در سال بعد مورد تجدید نظر قرار می گیرد و حساب های منطقه ای زمانی تهیه می شود که تجدید نظر در ارقام حساب های ملی هنوز صورت نگرفته است.

۲- اختلاف بعضی از ارقام با سالنامه سال گذشته، به دلیل تجدید نظری است که توسط سازمان های ذی ربط انجام شده است.

تعاریف و مفاهیم به کار رفته در این فصل به شرح زیر است:

ستانده: ستانده هر واحد تولیدی، مجموع کالاها و خدماتی است که در آن واحد تولید می شود و برای استفاده در دسترس قرار می گیرد.

ستانده کالاها و خدمات به سه دسته تقسیم می شود، ستانده بازاری، ستانده تولید شده برای خود مصرف نهایی، ستانده غیربازاری.

مصرف واسطه: مصرف واسطه عبارت از ارزش کالاها و خدماتی است که به صورت داده های یک فرآیند تولید در آن فرآیند، مصرف می شوند به استثنای داراییهای ثابت.

مصرف سرمایه ثابت: مصرف سرمایه ثابت، عبارت از کاهش ارزش جاری موجودی دارایی های ثابت است که در اثر از بین رفتن فیزیکی، از مد افتادگی عادی و حوادث معمولی در

جمله مهم ترین اقدامات مرکز آمار ایران در تهیه حساب های ملی بوده است.

تهیه مستمر و منظم حساب های ملی بر اساس آخرین تجدید نظر SNA، از سال ۱۳۷۳ در برنامه کار مرکز آمار ایران قرار گرفت، بدین ترتیب مرکز آمار ایران هر ساله حساب های ملی را بر اساس تعاریف، مفاهیم، طبقه بندی ها و روش های محاسباتی منطبق بر SNA سال ۱۹۹۳، به قیمت های جاری و ثابت تهیه و منتشر می کند که حاوی اطلاعات تفصیلی مربوط به ارزش افزوده ۷۲ رشته فعالیت اقتصادی، هزینه های مصرف نهایی و مصرف نهایی واقعی خانوار و دولت، تشکیل سرمایه ثابت ناخالص، واردات، صادرات، تغییر موجودی انبار، مصارف فردی، مصارف جمعی، حساب تولید، حساب ایجاد درآمد، حساب کالاها و خدمات و عرضه و تقاضای کل است. همچنین از سال ۱۳۷۶، مرکز آمار ایران مبادرت به تهیه و تدوین حساب های منطقه ای کرده است و در این راستا هر ساله محصول ناخالص داخلی استان ها و اطلاعات تفصیلی مربوط به ارزش افزوده ۷۲ رشته فعالیت اقتصادی را تهیه و منتشر می کند.

در این فصل از سالنامه، علاوه بر گزیده ای از اطلاعات مذکور، جداول داده - ستانده از نشریه مرکز آمار ایران و جدول موازنه پرداخت ها، تهیه شده در بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران نیز، ارائه شده است.

در مورد آمار ارائه شده توضیح نکات زیر ضروری است:

ارزش افزوده: ارزش افزوده در هر فعالیت اقتصادی عبارت است از تفاوت بین ارزش کالاها و خدمات تولید شده و ارزش کالاها و خدمات به کار رفته در جریان تولید، ارزش افزوده در هر فعالیت اقتصادی، از جمع درآمد عوامل تولید در آن فعالیت نیز به دست می آید.

دارایی های تحت مالکیت و مورد استفاده یک تولید کننده در یک دوره حسابداری پدید می آید. **محصول ناخالص داخلی:** محصول ناخالص داخلی برابر است با ارزش مجموع کالاها و خدماتی که در قلمرو داخلی کشور تولید می شود. به عبارت دیگر، محصول ناخالص داخلی معادل است با مجموع ارزش افزوده ایجاد شده توسط تولید کنندگان مقیم و غیر مقیم، در قلمرو داخلی کشور، محصول ناخالص داخلی، برای یک دوره زمانی معین (معمولاً یک سال تقویمی یا مالی) برآورد می شود.

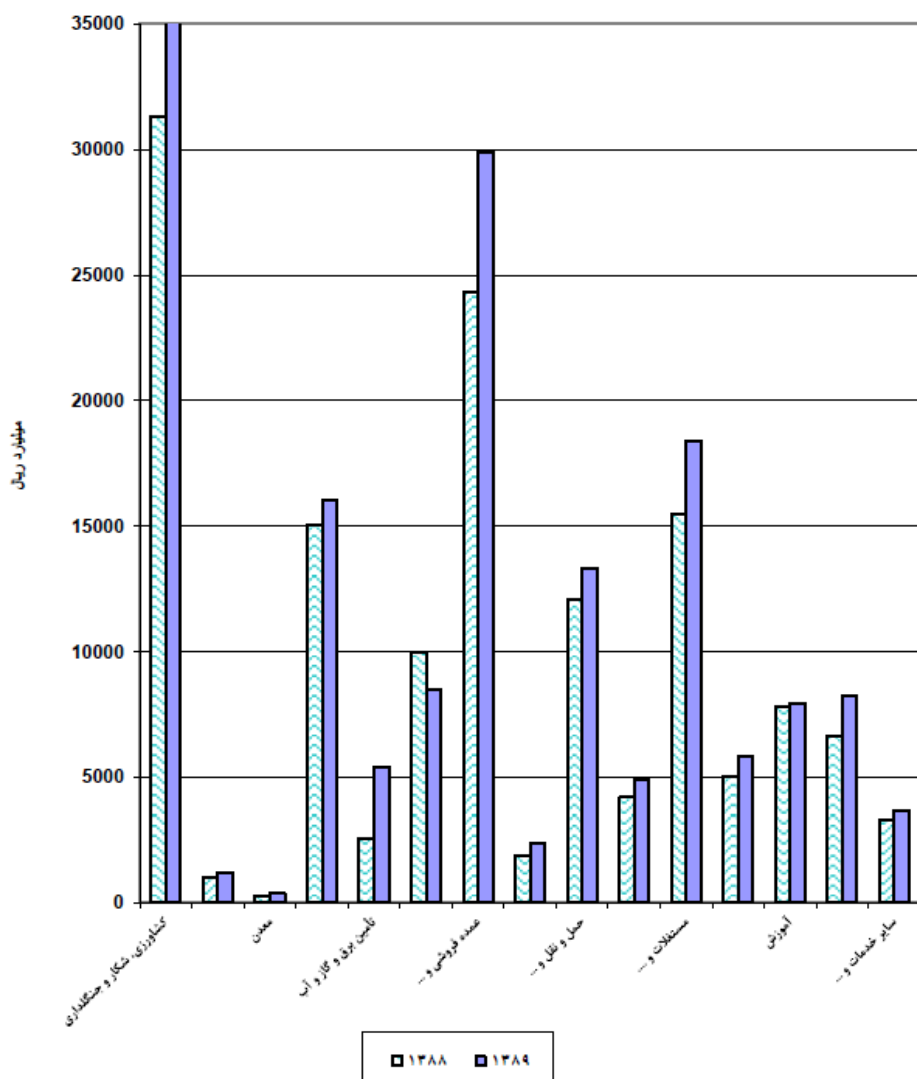
۱-۲۲- محصول ناخالص داخلی به قیمت بازار و ارزش افزوده در بخشهای عمده اقتصادی

(میلیارد ریال)

۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۰	شرح
۱۶۵۲۴۰	۱۴۰۷۴۴	۱۲۸۰۵۵	۹۶۱۴۶	۷۵۸۵۰	۲۷۴۰۳	ارزش افزوده .....
۳۹۲۷۶	۳۱۳۱۸	۳۰۱۲۶	۱۹۲۶۸	۱۵۹۳۷	۶۸۹۸	کشاورزی ، شکار و جنگلداری .....
۱۲۰۹	۹۸۲	۸۰۶	۷۶۶	۵۱۴	۲۴۵	ماهیگیری .....
۳۷۰	۲۸۲	۳۶۳	۲۸۷	۲۸۰	۱۴۳	معادن .....
۱۶۰۰۵	۱۵۰۲۸	۱۳۶۸۸	۱۱۱۴۳	۸۴۸۹	۲۶۰۳	صنعت .....
۵۳۹۱	۲۵۴۸	۳۰۸۰	۱۴۴۸	۱۶۳۸	۷۴۵	تأمین برق و گاز و آب .....
۸۴۸۰	۹۹۴۴	۷۶۷۸	۵۷۸۸	۳۱۸۶	۱۳۰۰	ساختمان .....
						عمده فروشی ، خرده فروشی ، تعمیر
۲۹۸۷۸	۲۴۳۱۷	۲۲۳۱۹	۱۸۲۴۹	۱۴۶۳۷	۵۵۸۵	وسایل نقلیه و کالاها .....
۲۳۴۳	۱۸۴۵	۱۵۳۴	۱۱۸۲	۹۸۱	۴۲۷	هتل و رستوران .....
۱۳۳۲۰	۱۲۰۶۷	۱۰۷۳۱	۸۴۸۶	۶۷۰۲	۲۱۶۴	حمل و نقل ، انبارداری و ارتباطات ..
۴۹۰۱	۴۱۸۶	۳۷۹۳	۳۱۰۳	۲۴۵۰	۳۸۷	واسطه گریهای مالی .....
						مستغلات ، کرایه و خدمات کسب و
۱۸۳۹۸	۱۵۵۰۰	۱۴۶۴۸	۱۱۷۴۷	۸۲۶۴	۲۸۴۰	کار .....
						اداره امور عمومی ، دفاعی و تأمین
۵۸۰۶	۵۰۰۹	۴۳۶۲	۳۵۲۴	۲۶۳۶	۱۱۲۸	اجتماعی .....
۷۹۴۷	۷۷۸۹	۷۱۰۱	۴۹۷۳	۴۹۷۰	۱۴۰۱	آموزش .....
۸۲۲۲	۶۶۴۳	۵۴۴۶	۴۱۱۱	۳۴۳۴	۱۰۹۹	بهداشت و مددکاری اجتماعی .....
						سایر خدمات عمومی ، اجتماعی ،
۳۶۹۲	۳۲۸۶	۲۳۸۰	۲۰۷۱	۱۷۳۲	۴۳۸	شخصی و خانگی .....
۲۲۶۶	۹۹۸	۵۷۳	۱۰۵۷	-۱۱۷	۱۰۷	خالص مالیات بر واردات .....
۱۶۷۵۰۶	۱۴۱۷۴۲	۱۲۸۶۲۸	۹۷۲۰۳	۷۵۷۳۲	۲۷۵۱۰	محصول ناخالص داخلی به قیمت
						بازار .....

مأخذ : مرکز آمار ایران. (ر.ب)

نمودار ۱-۲۲- ارزش افزوده بخش های عمده اقتصادی سال های :
۱۳۸۸-۱۳۸۹

(مبنا : جدول ۱-۲۲)

۲-۲- ستانده بخشهای عمده اقتصادی (میلیارد ریال)

شرح	۱۳۸۰	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹
جمع	۴۳۸۲۷	۱۲۱۹۲۰	۱۵۸۸۷۲	۲۰۹۰۳۶	۲۳۳۱۷۱	۲۷۰۶۵۸
کشاورزی ، شکار و جنگلداری	۱۰۹۷۱	۲۴۷۹۳	۲۹۹۶۶	۴۷۱۹۷	۴۹۸۳۸	۶۱۷۱۹
ماهیگیری	۳۶۰	۷۹۹	۱۱۹۱	۱۲۷۴	۱۵۶۱	۲۰۱۶
معادن	۲۰۲	۳۷۷	۴۴۳	۵۱۲	۴۰۹	۵۵۱
صنعت	۸۷۰۷	۲۹۶۴۱	۳۹۵۴۸	۴۹۲۷۲	۵۵۷۷۹	۶۱۲۹۹
تأمین برق و گاز و آب	۱۴۶۹	۲۸۱۴	۳۹۶۶	۴۴۲۳	۴۱۸۲	۷۲۱۱
ساختمان	۳۱۹۸	۷۳۸۱	۱۳۳۴۰	۱۷۴۶۹	۲۲۶۷۵	۱۹۹۲۴
عمده فروشی ، خرده فروشی ، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها	۶۶۸۳	۱۷۴۶۶	۲۱۸۵۶	۲۶۶۹۳	۲۹۰۹۴	۳۶۲۸۹
هتل و رستوران	۷۲۸	۱۸۲۹	۲۲۱۶	۲۸۹۶	۳۴۷۸	۴۳۳۰
حمل و نقل ، انبارداری و ارتباطات ..	۲۹۶۸	۸۹۱۰	۱۱۶۷۱	۱۴۶۰۴	۱۶۱۹۲	۱۹۰۹۳
واسطه گریهای مالی	۴۸۴	۲۸۸۴	۳۶۹۲	۴۶۶۲	۵۲۰۵	۶۰۹۹
مستغلات ، کرایه و خدمات کسب و کار	۳۰۹۲	۹۳۰۳	۱۳۰۱۵	۱۶۰۶۷	۱۶۹۴۴	۲۰۵۲۵
اداره امور عمومی ، دفاعی و تأمین اجتماعی	۱۴۳۶	۳۳۷۲	۴۲۸۷	۵۶۰۴	۶۱۷۱	۷۳۲۸
آموزش	۱۵۷۰	۵۵۸۸	۵۶۴۰	۸۲۰۵	۸۸۸۷	۹۲۹۲
بهداشت و مددکاری اجتماعی	۱۳۷۵	۴۳۰۷	۵۱۳۶	۶۷۳۷	۸۰۹۵	۹۵۷۲
سایر خدمات عمومی ، اجتماعی ، شخصی و خانگی	۵۸۴	۲۴۵۶	۲۹۰۵	۳۴۲۱	۴۶۶۱	۵۴۱۰

مأخذ : مرکز آمار ایران. (ر.ب.پ)

۳-۲۲ - مصرف واسطه بخشهای عمده اقتصادی (میلیارد ریال)

شرح	۱۳۸۰	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹
جمع	۱۶۴۲۳	۴۶۰۷۱	۶۲۷۲۶	۸۰۹۸۰	۹۲۴۲۷	۱۰۵۴۱۸
کشاورزی ، شکار و جنگلداری	۴۰۷۳	۸۸۵۵	۱۰۶۹۷	۱۷۰۷۲	۱۸۵۲۱	۲۲۴۴۲
ماهگیری	۱۱۵	۲۸۵	۴۲۵	۴۶۸	۵۷۹	۸۰۷
معادن	۵۹	۹۸	۱۵۶	۱۴۹	۱۲۷	۱۸۱
صنعت	۶۱۰۴	۲۱۱۵۲	۲۸۴۰۵	۳۵۵۸۳	۴۰۷۵۲	۴۵۲۹۴
تأمین برق و گاز و آب	۷۲۴	۱۱۷۶	۲۵۱۹	۱۳۴۳	۱۶۳۴	۱۸۲۰
ساختمان	۱۸۹۸	۴۱۹۶	۷۵۵۲	۹۷۹۱	۱۲۷۳۰	۱۱۴۴۴
عمده فروشی ، خرده فروشی ، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها	۱۰۹۸	۲۸۲۹	۳۶۰۶	۴۳۷۳	۴۷۷۷	۶۴۱۲
هتل و رستوران	۳۰۱	۸۴۸	۱۰۳۴	۱۳۶۳	۱۶۳۴	۱۹۸۷
حمل و نقل ، انبارداری و ارتباطات ..	۸۰۴	۲۲۰۸	۳۱۸۵	۳۸۷۳	۴۱۲۵	۵۷۷۳
واسطه گریهای مالی	۹۷	۴۳۴	۵۸۹	۸۶۹	۱۰۱۹	۱۱۹۸
مستغلات ، کرایه و خدمات کسب و کار	۲۵۲	۱۰۴۰	۱۲۶۷	۱۴۱۹	۱۴۴۴	۲۱۲۶
اداره امور عمومی ، دفاعی و تأمین اجتماعی	۳۰۸	۷۳۵	۷۶۳	۱۲۴۲	۱۱۶۱	۱۵۲۱
آموزش	۱۶۸	۶۱۸	۶۶۸	۱۱۰۳	۱۰۹۸	۱۳۴۵
بهداشت و مددکاری اجتماعی	۲۷۶	۸۷۳	۱۰۲۶	۱۲۹۱	۱۴۵۲	۱۳۵۰
سایر خدمات عمومی ، اجتماعی ، شخصی و خانگی	۱۴۶	۷۲۴	۸۳۴	۱۰۴۱	۱۳۷۴	۱۷۱۸

مأخذ : مرکز آمار ایران . (ر.ب)